

taak heeft gehad, aangezien hij bij zijn bewerking op allerlei moeilijkheden stuitte die het gevolg waren van de te weinig gerichte doelstelling. Niettemin is hij, door kritisch te werk gaan, er in geslaagd een waardevolle studie te schrijven, waarvan het voor ieder, die in het onderwerp belang stelt, de moeite waard is kennis te nemen. De 280 huisartsen die het materiaal — hun materiaal — voor be-

werking ter beschikking hebben gesteld, verdienen in het bijzonder dank, niet in het minst van ons allen huisartsen. Immers, zij — de waterdragers — in de eerste plaats hebben het besef verlevendigd, „dat huisartsen in eendrachtige samenwerking belangrijke en onmisbare bijdragen kunnen geven aan de vooruitgang van de medische wetenschap” (Huygen).
H.

VAN DE LANDELIJKE STUDIEGROEP PRAKTIJKVOERING

*Het instrumentarium van de huisarts**

Inleiding. Vooral met het oog op huisartsen, die hun praktijk nieuw inrichten, bestaat er behoefte aan een beschrijving van het instrumentarium, dat in een huisartspraktijk *minimaal* aanwezig moet zijn. Het bepalen van een maximumgrens heeft weinig zin, want de huisarts kan zijn uitrusting net zo uitgebreid maken, als zijn financiële middelen en de beschikbare ruimte hem veroorloven. Er is derhalve gestreefd naar het beschrijven van een instrumentarium, dat voor een juiste uitoefening van de praktijk noodzakelijk is, maar desgewenst kan dit natuurlijk naar behoefte worden uitgebreid.

De sterilisatie van de instrumenten en de inventaris van het laboratorium zullen door andere subgroepen van de Studiegroep Praktijkvoering worden behandeld. Ook over vorm en inhoud van de praktijkassen zal te zijner tijd een afzonderlijk rapport worden uitgebracht. Het onderhavige rapport zou echter onvolledig zijn, wanneer niet toch aandacht zou worden geschonken aan de inhoud van deze tassen (zie onder F, G en H).

Als algemene opmerking moge reeds hier worden vermeld, dat bij de metalen instrumenten roestvrij staal de voorkeur verdient.

In dit rapport is, aansluitende bij de schemata van Doyle — (1960) huisarts en wetenschap 3, 195 — uitgegaan van een scheiding tussen een spreekkamer, waarin geen instrumentarium zichtbaar behoort te zijn en een medisch-technische ruimte, welke bestaat uit een onderzoekkamer en een behandelkamer dan wel een combinatie van beide.

Wanneer een assistente aanwezig is, kan het efficiënt zijn van enkele der te noemen instrumenten, zoals weegschaal en meetlat, over twee exemplaren te beschikken. Van de aanwezigheid van een assistente zal het verder afhangen, of men de verbanden legt in een aparte behandelkamer dan wel in het vertrek, waar ook het onderzoek geschiedt; dit zal dus tevens de plaats bepalen van de verbandmiddelen (zie E-2).

A Spreekkamer

Het kan nuttig zijn, wanneer men ook in de spreekkamer de beschikking heeft over enkele instrumenten. Deze behoren dan evenwel zo te zijn geplaatst, dat ze voor de binnenkomende en op zijn stoel zittende patiënt niet direct zichtbaar zijn. De hiertoe in aanmerking komende instrumenten zijn:

Bloeddrukmeter
Weegschaal
Meetlat
Tongspatels
Oorspiegel (elektrisch).

B Onderzoekkamer

(respectievelijk onderzoekruimte)
Onderzoekbank

Deze moet ten minste 58 cm breed zijn (de meeste banken zijn slechts 54 cm), zodat de patiënten hun armen behoorlijk kwijt kunnen en moet voorzien zijn van beensteunen.

Een driedelige bank verdient de voorkeur. Het bovenste deel is opklapbaar en dient als hoofdsteun. Het middelste deel moet ten opzichte van het bovenste deel in een hoek van 150° tot 135° kunnen worden gebracht, zodat dit stuk op eenvoudige wijze als gynecologische stoel kan worden gebruikt. Met het oog hierop verdient het aanbeveling de bank niet met een lange zijde tegen de muur te plaatsen, aangezien dan de beensteun aan de muurzijde onbruikbaar is; mocht dit echter door gebrek aan ruimte onvermijdelijk zijn, dan moet men bij gynecologisch onderzoek het ondereind van de bank een eindje van de muur schuiven.

Om de ontklede patiënt zonder meer op hetzelfde zeildoek of plastic te laten liggen, waarop ook de vorige patiënt heeft gelegen, getuigt van weinig hygiënisch en psychologisch inzicht. Voor iedere patiënt een schoon laken neer te leggen is oneconomisch; het laken steeds te keren ondervangt misschien wel het psychologische, maar niet het hygiënische bezwaar. De beste oplossing is een aan de onderzoekbank bevestigde rol papier; dit papier kan men dan telkens over een

* Rapport van een werkgroep, bestaande uit: Dr. R. S. ten Cate, H. L. van Beusekom, C. J. Oudmayer en B. J. van Vianen.

halve banklengte opschuiven. Losse vellen zijdepapier zijn wel voordeliger, maar minder gemakkelijk.

Het opstapbankje moet rubber doppen onder de poten hebben, zodat het niet kan wegschuiven.

Weegschaal

Een opstapschaal moet voor de huisartspraktijk voldoende nauwkeurig worden geacht. Met een bascule krijgt men natuurlijk exacter uitkomsten, maar vooral wanneer men de patiënten geheel of gedeeltelijk gekleed pleegt te wegen, is een streven naar uiterste nauwkeurigheid zinloos. In de regel gaat het ook slechts om vergelijking van gewichten (toename of afname). Het voordeel van de opstapschaal is, dat men er veel sneller mee kan werken.

Meetlat

Maatbandje

Van geplasticeerd linnen of een dergelijk materiaal. Metalen bandjes zijn ongeschikt.

Stethoscoop

Hierover zal in dit blad binnenkort een artikel van een fysicus verschijnen.

Bloeddrukmeter

In de onderzoekkamer behoort men (in tegenstelling tot de praktijktas; zie onder G) een open kwikmanometer te gebruiken. Desgewenst kan men deze naast het hoofdeinde van de onderzoekbank ophangen.

Letterkaart

Volgens Snellen; voor kleine kinderen ook een kaart met figuren.

Tongspatels

Van metaal (te steriliseren) of van hout (voor eenmalig gebruik).

Reflexhamer

Obstetrische stethoscoop

Gummi handschoenen (steriel)

Wanneer de handschoen niet steriel hoeft te zijn, kan gebruik worden gemaakt van disposable handschoenen of van vingercondooms.

Catheters

Ofschoon in de huisartspraktijk ongetwijfeld zo min mogelijk gecatheteriseerd behoort te worden, moeten toch enkele catheters aanwezig zijn. Soort en model zijn afhankelijk van plaatselijke omstandigheden en persoonlijke vaardigheid.

Tafeltje voor instrumenten

Dit hoeft niet het gangbare model instrumententafel te zijn. Er zijn ook heel praktische kastjes met laden en bovenop een glasplaat. De beste hoogte van grond tot bovenplaat bedraagt ongeveer 80 cm.

Voorhoofdslamp (eventueel elektrisch)

Verstelbare lamp („spotlight”)

Binoculaire loep

Vaginaal-specula

Metalen eendebek-specula (meestal met één hand te bedienen) en specula van glas en plastic.

Korentang

Met nadruk moet er op worden gewezen, dat een tang, welke in instrumentenvloeistof staat of in

een speciale opening van de droogsterilisator ligt, niet als steriel mag worden beschouwd (zie hiervoor verder het rapport sterilisatie).

C *Behandelkamer*

(respectievelijk behandelruimte)

Instrumententafel

Zie de opmerking onder B.

Verbandemmer met pedaal

Wattenautomaat

Wattendragers (hout)

Nest nierbekkens (bij voorkeur van roestvrij staal)

Tangetje voor het verwijderen van agrafes

Agrafepincet en agrafes behoren alleen in de ongevalstas thuis, doch niet in de behandelkamer.

Hechtnaalden (een assortiment in een bakje)

Hoewel het gebruik van roestvrije naalden voordelen heeft, blijken niet-roestvrije naalden dikwijls steviger en scherper te zijn en langer mee te gaan.

Naaldvoerder

Hechtmateriaal (zijde, nylon en catgut)

Anatomische pincetten (3 stuks)

Chirurgische pincetten (3 stuks)

Splinterpincet

Epileerpincet

Nagelboortje

Indien men over een thermocauter beschikt, kan men die beter gebruiken.

Mesjeshouder met assortiment mesjes

Geknopte sonde

Kochers (2 stuks)

Rechte scharen met twee scherpe punten (2 stuks)

Rechte schaar met een scherpe en een stompe punt

Gebogen schaar met twee stompe punten

Gebogen schaar met een scherpe en een stompe punt

Verbandschaar

Scherpe lepel

Stuwband

Stuwbanden met een mechaniek zijn voor de patiënt onaangenaam.

Vaccinostyles (steriel)

Deze zijn ook zeer handig voor kleine incisies (abcesjes).

Injectiespuiten van 1, 2, 5 en 10 ml

Het aantal is afhankelijk van de praktijkgrootte en van de sterilisatiemogelijkheid. Bij voorkeur spuiten met metalen zuigers, welke onderling verwisselbaar zijn.

Tuberculinespuit

Voor desensibilisatie-injecties en voor de reactie volgens Mantoux.

Injectienaalden

Nummers 1 en/of 2; 12 en/of 16; 18 en/of 20.

Vleugelnaalden (2 stuks)

Pessaria

Ronde en Hodge-pessaria; van elke maat twee stuks.

Kiezentangen

Een set tangen óf een universele tang. Alleen op het platteland nodig.

Maagslang met toebehoren

In de plattelandspraktijk noodzakelijk, in de stad facultatief.

Regelbare transformator óf Hyfrecator met bijbehorende cauters

Niet strikt noodzakelijk, maar wel zeer aanbevelenswaardig. De transformator heeft het voordeel, dat ze niet alleen geschikt is voor diathermische behandelingen, maar ook kan worden gebruikt voor oor- en oogspiegel, sinuslampje, enzovoort. De Hyfrecator biedt echter meer chirurgische mogelijkheden.

D *Keel-neus-oorheelkundig en oogheelkundig instrumentarium* (eventueel gedeeltelijk in een donkere kamer)

Oor- en oogspiegel (eventueel gecombineerd)

Voorhoofdspiegel

Lamp voor sinusdoorlichting

In geval van elektrische apparaten: hetzij met transformator (zie onder C) hetzij met batterij.

Oortrechters in verschillende maten

De binnenwand moet dofzwart zijn.

Neusspecula

Keelspiegeltjes met spiritus- of gasbrander

Het beslaan van het spiegelkje kan eveneens worden voorkomen door het te bestrijken met T-pol of een dergelijk produkt.

Poederblazer

Oorpincet

Tangetje volgens Quire

Cerumen-haakje

Oorspuut met toebehoren

Ballon volgens Politzer met olijven

Beiteltje of ander scherp instrument

Voor het verwijderen van corpora aliena corneae.

Wattenautomaat

Wattendragers (hout of metaal)

Flesjes met oogdruppels.

E *Genees- en verbandmiddelen*

E-1 *Ontsmettings- en reinigingsmiddelen; anesthesievloeistoffen*

Solutio iodii spirituosa

Chloorhexidine $1/2$ - $1^0/0$

Ether of petroleumether

Voor ontvetting van de huid en voor het verwijderen van pleisterresten.

Chloorethyl in spuitflacon (met fijne straal)

Procaine HCl $2^0/0$

Voor geleidingsanesthesie volgens Oberst.

Procaine HCl $1/2$ - $2^0/0$ met adrenaline

Voor infiltratie-anesthesie.

E-2 *Verbandmiddelen*

Watten in wattendoos

Hydrophile windsels (4, 6, 8 en 10 cm breed)

Cambric windsels (idem)

Elastische windsels

Engels pluksel

Zelfklevend verband

Hechtpleister ($1\frac{1}{2}$ en 5 cm breed)

Hansaplast

Hydrophiel gaas steriel in verschillend formaat

Geïmpregneerd wondgaas

Vette watten

Steriele neustampon

E-3 *Diversen*

Zalven: naar behoefte

Lapis-stift

Verbandwater

Wondpoeder

Dit mag geen sulfa of chloramphenicol bevatten.

Waterstofperoxyde $3^0/0$

Gemakkelijk vers te bereiden uit een $30^0/0$ oplossing.

Ferrichloride

Voor bloedstelping.

Trichloorazijnzuur

Voor de behandeling van neusbloedingen.

Lugol-oplossing plus azijnzuur $3^0/0$

Voor het beoordelen van de portio uteri.

F *Inhoud van verlostas*

Schort (rubber of plastic) of witte jas

Gummi handschoenen steriel

Nagelborstel (in gesloten bakje)

Obstetrische stethoscoop

Obstetrische catheter

Desinfectans (bijvoorbeeld chloorhexidine $1/2$ - $1^0/0$)

Verlostang

Benodigdheden voor narcose

Speciaal in de plattelandspraktijk.

Injectiespuiten (2 en 10 ml)

Injectienaalden (korte en lange)

Vaginaaltampon met tampontang (steriel)

Navelstrengbandjes steriel

Instrumenten-set steriel:

Navelstrengschaar

Episiotomieschaar

Kochers (3 stuks)

Naaldvoerder

Hechtnaalden (voor slijmvlies en huid)

Hechtmateriaal (catgut, nylon en zijde)

Chirurgisch pincet

Anatomisch pincet

Schaar

Ampullendoos, bevattende:

Ergometrine maleaat (Ermetrine)

Extr. pituitarii post. (bijvoorbeeld Piton)

Oxytocine (bijvoorbeeld Piton S)

Thymophysine $1/2$ ml

Pethidine HCl 2 ml

Scopolamine $1/4^0/0$ 1 ml

Vitamine K₁

Procaine HCl $1^0/0$ met adrenaline 10 ml

Infuusset

G *Inhoud van praktijktas*

Bedoeld is een tas voor algemene behandeling, dus niet voor verloskunde of ongevallen.

G-1 *Instrumentarium*

Stethoscoop

Bloeddrukmeter

Het meest geschikt voor in de praktijktas is een kwikmanometer met gesloten systeem of een veermanometer. Beide moeten elk half jaar worden geijkt, zie (1963) huisarts en wetenschap 6, 327.

Oor- en oogspiegel (met batterij)

Injectiespuiten steriel van 2, (5) 10 ml

Injectienaalden steriel in verschillende maten

Koortsthermometer

Gummi handschoenen steriel

Disposable handschoenen of vingercondooms.

G-2 Laboratorium-set

Hierover zal een afzonderlijk rapport verschijnen.

G-3 Ampullen-etui

Solutio adrenalini 1/1000

Atropine HCl 1 mg

Onder andere bij parathion-vergiftiging.

Metaraminolum bitartraat (Aramine)

Voor shockbehandeling.

Chlorpromazimum (Largactil) 2^{1/2}o

Prednison

Digitalis-preparaat

Ergometrine maleaat (Ermetrine)

Ergotamine tartraat (Gynergen)

Prethcamidum (Micoren)

Morphine HCl 20 mg

Morphine HCl 10 mg plus atropine HCl 1/2 mg

Pethidine HCl 2 ml (Doloneurine)

Thiazinaminum (Multergan) 2 ml

Phenobarbital 100 mg

Vitamine K₁

De onderstaande ampullen kunnen in verband met het formaat beter in een aparte doos worden meegenomen.

Aminophyllinum (Euphylline) 240 mg in 10 ml voor intraveneus

Glucose 20o in 10 ml

Antibiotica pro injectione.

G-4 Tabletten en dergelijke in een verzameldoos

Codeine HCl 20 mg

Acetosal

Acetosal-fenacetine-coffeine (APC)

Nitroglycerine-preparaat (bijvoorbeeld Nitrobaat)

Dextromoramide (Palfium)

Chinidine sulfaat 200 mg

Vitamine K₁ in druppels

Aminophyllinum (Euphylline) in zetpillen

Spasmolyticum (sterkwerkend) in zetpillen

G-5 Papieren

Receptpapier

Briefpapier

Enveloppen

Verwijskaarten

Consultkaarten

H Inhoud van ongevalstas

Tube voor mond-op-mond beademing

Chirurgische trousse, waarin steriel:

Naaldvoerder

Hechtnaalden

Hechtmateriaal (catgut, zijde, nylon)

Schaar met scherpe punten

Anatomisch pincet

Chirurgisch pincet

Mesjeshouder met assortiment mesjes

Kochers

Splinterpincet

Knopsonde

Agrafepincet met agrafes

Injectiespuiten

Procaine HCl 2o 2 en 10 ml

Procaine HCl 1/2-2o met adrenaline, 2 en 10 ml

Hydrophile gazen steriel

Verbandwatten

Vette watten

Wattendragers

Solutio iodii spirituosa

Hechtpleister (1^{1/2} en 5 cm breed)

Windsels (hydrophile, cambric en elastisch)

Snelverbanden in verschillende maten

Driekante doeken

Spalken

Infuusset.

Ampullen in de praktijktas

Opmerkingen bij het rapport

„Het instrumentarium van de huisarts” *

Het Centrum den Haag van het N.H.G. heeft een bespreking gewijd aan enkele onderdelen van het rapport „Het instrumentarium van de huisarts”, dat werd uitgebracht door een werkgroep van de Landelijke Studiegroep Praktijkvoering (zie pagina 230 van dit nummer). Bij deze bespreking, waaraan

* Uit het N.H.G.-centrum den Haag.

een twintigtal leden en een apotheker deelnamen, werd in hoofdzaak aandacht geschonken aan het in de praktijktas mee te nemen *ampullen-etui* (paragraaf G-3 van het rapport).

Het besprokene is neergelegd in het onderstaande commentaar. Dit geeft enerzijds een kritische beoordeling van de aanbevolen lijst, anderzijds een nadere motivering, waarom bepaalde middelen wel en andere niet zijn opgenomen. Gemakshalve is dezelfde volgorde aangehouden als in het rapport.

Met *adrenaline* (ampullen van 1 ml met 1 mg)